

INLICHTINGEN
SAMENVATTING

(ISAM)

2/73

INLICHTINGENSAMENVATTING

(ISAM 2/73)

	Aantal blz. :	CI
I - CURRENT INTELLIGENCE	13	—
II - MILITAIRE ONTWIKKELINGEN BIJ HET WARSCHAU-PAKT IN 1972	3	—
III - DE GROEI VAN DE SOVJET ECONOMIE	9	ON
IV - EUROPESE VEILIGHEIDSCONFERENTIE ALS SOVJET-RUSSISCH PROPAGANDAMIDDEL EN DE NEDERLANDSE DEELNAME DAARAAN	5	—

=====

De ISAM is een nationaal inlichtingendocument, dat
dienovereenkomstig dient te worden beveiligd.

De inhoud mag niet:

- a. ter inzage worden gegeven aan buitenlanders;
- b. met buitenlanders in discussie worden gebracht;
- c. worden gecopiëerd,

dan nadat daartoe vooraf toestemming is verleend door
het Hoofd van de Luchtmacht Inlichtingendienst.

VERZENDLIJST
behorende bij
INLICHTINGENSAMENVATTING NR. 2/73

<u>AAN:</u>	<u>EX. NR.:</u>
Chef Staf (Luchtmacht v/d Inspecteur Generaal der Krijgsmacht	1 1)
Voorzitter van het Comité Verenigde Chefs van Staven	2 1)
C- CTL t.a.v. HBI	3
C- Vlb Soesterberg	4
C- Vlb Leeuwarden	5
C- Vlb Deelen	6
C- Vlb Volkel	7
C- Vlb Eindhoven	8
C- Vlb Twenthe	9
C- Vlb Gilze-Rijen	10
C- NS Den Helder	11
C- 1e GGW	12
C- 2e GGW	13
C- 3e GGW	14
C- 4e GGW	15
C- 5e GGW	16
C- GTM	17
C- CRC/SOC	18
C- MVV Groep	19
C- CLO t.a.v. HBI	20 t/m 23
Directeur Luchtmachtstafschool	24
C- 1 LK t.a.v. C- ASOC	25
Lumat	26 1)
Lumat	27 1)
Lumat	28 1)
Lumat	29 1)
MaLumat	30 1)
LaLumat	31 1)
LaLumat	32 1)
LaLumat	33 1)
LaLuMarat	34 1)
 <u>I.a.a.:</u>	
Voorzitter v/h Comité Verenigde Inlichtingendiensten Nederland	35
Hoofd MARID	36
Hoofd LAMID	37
Hoofd IDB t.a.v. Lu-Liaison Officier	38
OOP/KLu	39
DMLu	40
HPMV d.t.v. VCS	41
NMR-Neth. SHAPE t.a.v. Maj.	42
NMR-Neth. AFCENT t.a.v. Maj.	43
NMR-2ATAF t.a.v. Lt-Kol.	44

INTERN

INTERN:

	<u>EX.NR.:</u>	
Plv. Secretaris-Generaal KLu	45	1)
BDL - Plv.CLS - Sous-Chef	46	
Hoofd Sectie L1, L4, L5 en L6 (ter circulatie)	47	1)
Hoofd Sectie L3	48	1)
Hoofd Sectie L2	49	
L2-bibliotheek	50	
HL2B	51	
Reserve	52	

-
- 1) ter info, daarna retour L2a
  - 2) ex. 22 en 23 ter info, daarna retour L2a

III - DE GROEI VAN DE SOWJET-ECONOMIE

1. Op 18 december j.l. werden de twee jaarlijkse hoofddocumenten van de Sowjet-economie, economisch plan en de begroting voor 1973 na op dezelfde dag goedgekeurd te zijn door het Centrale Comité van de CPSU, "ter goedkeuring" voorgelegd aan de Opperste Sowjet (parlement). De twee zittingen hebben het sombere beeld over het jaar 1973 bevestigd en scheppen niet bepaald rooskleurige vooruitzichten voor 1973. De Sowjet-leiding kondigde een drastische herziening van economische prioriteiten ten koste van de consument, een aanzienlijke daling in het groeipercentage voor de productie van verbruiksgoedere aan. Daarmee is als gevolg van de ernstige misoogst van het afgelopen jaar (zie ISAM 11/72) en een algemene economische inzinking de trend van de laatste jaren teruggedraaid. Bij de aanbidding van het programma voor 1973 heeft de voorzitter van de Staatsplancommissie (Gosplan) Nikolai K. Baibakov, de Opperste Sowjet niettemin voorgehouden dat de verminderde productie van verbruiksgoederen geen belangrijke tekorten in 1973 zal veroorzaken en geen invloed zal hebben op de normale verkoop.

2. De zitting van het CC kondigde eveneens de eerste personeelsmutaties in de hoogste top van de Sowjet-leiding sedert 1968 aan. Kandidaat-lid van het Politburo werd de 70-jarige V.P. Mzjavanadze verwijderd, die reeds op 29 september 1972 werd ontheven van zijn post van partijleider van Georgië, alwaar corruptie-schandalen in bedrijfsvoering van ondernemingen aan het licht waren getreden en bovendien de laagste groeipercentages van alle "republieken" werden genoteerd. Op dezelfde voltallige vergadering van het Centrale Partijcomité werd als CC-secretaris aangesteld V.I. Dolgich, evenals Breznjew een metallurgisch ingenieur. Dolgich heeft het grootste deel van zijn loopbaan in de mijnbouwondernemingen te Norilsk (Siberië) gemaakt. Van aanmerkelijk groter belang is echter de afzetting op 2 februari j.l. van D. Poljanski als eerste vice-president van de ministerraad en diens benoeming tot minister van landbouw ter vervanging van Vladimir Matskevitsj. Met Woronow en Sjelest, die van de leiding der Oekraïense CP in mei 1972 werd ontheven en vervangen

door Sjtsjerbitski,

door Sjtsjerbitski, bezit nu ook Poljanski de twijfelachtige status van die Politburo-leden die op hun retour zijn en er krachtens hun aangetaste machtspositie nog nauwelijks thuishoren. De aanstelling van Poljanski als landbouwminister maakt mogelijk deel uit van een manoeuvre die in een later stadium kan blijken bedoeld te zijn geweest om, gegeven de landbouwperikelen, ook op hoogste partijniveau een zondebok van formaat te kunnen aanwijzen en demonstratief aandijk te zetten. Anderzijds is niet uitgesloten dat Poljanski als Politburo-lid beter dan een gewoon technisch minister de gewenste hervormingen (mechanisatie, chemisatie, grondverbetering en bovendien efficiencyverbetering) kan doorvoeren en dat men met zijn benoeming een soort superministerie wenst te creëren, waarmee men aan de ontwikkeling van de landbouw prioriteit wil verlenen. Overigens reeds sinds de uitbreiding van het Politburo op het 24ste Partijcongres (maart 1971), waarbij Kulakow als secretaris van het CC verantwoordelijk voor agrarische aangelegenheden werd opgenomen, leek deze sector oververtegenwoordigd, omdat behalve Poljanski en Kulakow ook Breznjew zelf de belangen van de landbouw behartigt.

3. Op de zitting van de Opperste Sowjet van 18 december 1972 stelde Baibakov dat het jaar 1972 voor de industriële productie een groei van 6,5 % in plaats van de geplande 6,9 % zou vertonen. Deze cijfers werden op 29 januari j.l. in het economisch overzicht over 1972 van het regeringsblad Izvestia bevestigd. Dit groeipercentage het laagste dat in jaren werd bereikt, is zelfs lager dan wat lang voordat Chroesjtsjow in 1964 uit het zadel werd gelicht werd behaald. Overigens dient men om het beeld te nuanceren voor ogen te houden dat de richtlijnen voor het lopende 9e vijfjarenplan (1971-1975) te reeds lagere groeipercentages en bijgevolg een geringere expansie van de Sowjet-economie in het vooruitzicht hebben gesteld. Deze geplande lagere groeipercentages voor de industriële productie hield een erkenning in van het feit dat de Sowjet-economie met wanproprieties in het groeimodel te kampen heeft en zich in een overgangsspekt bevindt, waarin men zich aan een hoger ontwikkelingsstadium moet aanpassen en het effect van de "economische hervorming" het niveau van het beginstadium moest prijsgeven. Hoe dan ook, zeker is wel dat de huidige stijgingspercentage van de industriële productie ongeveer tweederde beneden de onder Chroesjtsjow gerealiseerde groeipercentage

ligt. Voor 1973 moet

ligt. Voor 1973 moet de industrie thans met 5,8 % groeien, d.w.z. met 2% minder dan wat in de plannen was voorzien.

Groei van de industriële productie
(In percentages van voorafg. jaar)

<u>1960</u>	<u>1961</u>	<u>1962</u>	<u>1963</u>	<u>1964</u>	<u>1965</u>	<u>1966</u>
9,5	9,1	9,7	8,1	7,3	8,7	8,7
<u>1967</u>	<u>1968</u>	<u>1969</u>	<u>1970</u>	<u>1971</u>	<u>1972</u>	<u>1973 (plan)</u>
10,0	8,3	7,1	8,5	7,8	6,5	5,8

4. Ernstiger nog is de aanwijzing van premier Kosygin in zijn artikel in "Kommunist" (nov.1972) dat de groei van het nationaal inkomen in 1972 tot slechts 4% is gedaald (meer dan 310 miljard roebel aldus de Izvestia), waar de planraming 6,2% aangaf. In 1971 steeg het nationaal inkomen, het totaal aan goederen en diensten door de economie geproduceerd, nog met 6%. Het cijfer van 1972 is dus relatief gesproken even mager als het in 1963 behaalde resultaat, toen een katrofale misoogst slechts 107 miljoen ton graan opbracht, ongeveer 6 miljoen minder dan in 1972. Dat een dusdanig laag groeipercentage nagenoeg geen politieke machtsstrijd heeft ontketend, mag althans uit het oogpunt van historische analogie bevreedend genoemd worden.

Groei van het nationaal inkomen
(In percentages van voorafg. jaar)

<u>1960</u>	<u>1961</u>	<u>1962</u>	<u>1963</u>	<u>1964</u>	<u>1965</u>	<u>1966</u>
7,7	6,8	5,7	4,0	9,3	6,9	8,1
<u>1967</u>	<u>1968</u>	<u>1969</u>	<u>1970</u>	<u>1971</u>	<u>1972</u>	<u>1973 (plan)</u>
8,6	8,3	4,8	9,0	6,0	4,0	6,0

De daling in de groei van het Sowjetrussische nationaal inkomen is in hoofdzaak te wijten aan de achterstand der industriële investeringen. Voor een verklaring dient echter eveneens gewezen te worden op de mislukte oogst, waarvan de opbrengst volgens Baibakov op het doorsneepeil van de opbrengst van het vorige vijfjarenplan is gebleven

i.e. 22 miljoen ton

i.e. 22 miljoen ton onder het officieel gestelde plancijfer. Bovendien moet de hoeveelheid "bruikbaar graan" volgens buitenlandse schattingen dan nog op 25% beneden het genoemde cijfer uitkomen. Voor het jaar 1973 blijft het streefcijfer voor de graanproductie op 197,4 miljoen ton gehandhaafd, hetgeen betekent dat dit jaar een recordoogst moet worden binnengehaald. In weerwil van de grote tradities van het Russische boerenepos lijkt een verbetering van ongeveer 29 miljoen ton in één jaar uitgesloten. Niettemin verraadt de investeringslust in de landbouw een agressief karakter en de ambitie om de zelfverzorging op dit terrein ten koste van alles veilig te stellen. De frustraties moeten hier al even groot als de ambities zijn.

<u>Graanoogsten</u> (miljoen ton)							
<u>1950</u>	<u>1960</u>	<u>1965</u>	<u>1969</u>	<u>1970</u>	<u>1971</u>	<u>1972</u>	<u>1973</u> (plan)
81,2	125,5	121,1	162,4	168,8	181,2	168	197,4

5. Met de thans aangekondigde verlaging van de stijgingspercentages voor verbruiksgoederen wordt het roer weer omgegooid en de trend onderbroken, waarbij sinds kort voor de productie van consumptiegoederen, de lang verwaarloosde Groep B van de Sowjet-economie, een iets sneller groeipercentage werd vastgesteld dan voor de zo bestijgde productie van de zware industrie. Voor de zware industrie wordt thans een groeipercentage van 6,3% gepland (een vermindering van 1,5%), terwijl de productie van verbruiksgoederen slechts met 4,5% zal moeten stijgen (een reductie van 3,6% tegenover het oorspronkelijk geplande stijgingspercentage van 8,1%). Daarmee zijn de prioriteiten tussen de twee voornaamste industriële sectoren. Groep A en B, weer omgekeerd en het accent verschoven naar de uitbouw van de zware industrieën, waarin tevens grote bedragen voor defensie zijn "verborgen". Groep A: productiemiddelen. Groep B: productie van consumptiegoederen.

<u>Groeipercentages Groep A/Groep B</u>						
	<u>1968</u>	<u>1969</u>	<u>1970</u>	<u>1971</u>	<u>1972</u>	<u>1973</u> (plan)
Zware industrie (A)	8,0	6,9	8,2	7,7	6,8	6,3
Lichte industrie (B)	8,3	7,2	8,5	7,9	6,0	4,5

Het ziet er naar

Het ziet er niet naar uit dat hier van een weloverwogen duurzame omkering van prioriteiten m.b.t. de twee industriële sectoren sprake is. De koersombuiging lijkt eerder van de weersomstuit te zijn geschied en opgedrongen door o.a. een vertraagde inbedrijfstelling van productcapaciteiten en door het tekort aan agrarische grondstoffen als gevolg van de misoogst, waardoor de aanvoer van grondstoffen voor belangrijke consumptie-industrieën beperkt blijft. De betekenis ervan wordt bovendien enigszins verzwakt door het feit dat de momenteel snelst groeiende sector van de Sowjet-industrie, de fabricage van personenwagens, bij de sector zware industrie is ondergebracht, hoewel het product een (duurzaam) consumptiegoed vormt. De productie van personenwagens in de SU bedroeg:

<u>1969</u>	<u>1970</u>	<u>1971</u>	<u>1972</u>
294.000	344.000	529.000	730.000

Men bedenke voorts dat de hoofdmoot van Breznjews rede over de binnenlandse economische politiek op het 24ste partijcongres (maart 1971) juist zijn aanval op de zg. "metal-eaters", de absolute voorstanders van de zware industrie, en zijn verdediging van de belangen van de consumptiegoederenindustrie was. Weliswaar was van een wezerlijke heroriëntering van de economische politiek ten gunste van de consumptiegoederenindustrie geen sprake. Er was duidelijk wel sprake van een accentverschuiving, al was het alleen maar uit pure noodzaak het feit te erkennen dat een hogere levensstandaard "een steeds belangrijker vereiste voor onze economische ontwikkeling" is. Kosygin heeft nu kenbaar gemaakt dat, waar het achtste vijfjarenplan 73% van het nationaal inkomen bestemde voor de consumptie, dit cijfer in de jaren 1971/1972 tot 80% was gestegen. De geringe groei die thans van de consumptiegoederenproductie voor 1973 is gepland wordt waarschijnlijk als van incidentele aard opgevat en als grotendeels voortgevoerd uit de dramatische terugval in de graanproductie. Hoe dan ook, het jaar van de viering van het vijftigjarig bestaan van de Unie van Sowjet-republieken heeft de klad gebracht in Breznjews "welvaarts-program".

6. De staatsinvesteringen in de landbouw, zo schreef premier

Kosygin, zullen in

Kosygin, zullen in de jaren 1971/1972 28 miljard roebel bedragen, d.w.z. zij alleen reeds belopen een gemiddelde van 14 miljard per jaar. In 1970 bedroegen de totale investeringstoewijzingen ten behoeve van de landbouw - die van staatswege en van de kolchozen tezamen - slechts 17 miljard roebel, waarvan om en nabij de 11 milje roebel staatsinvestering was en het overige deel afkomstig van de Kolchozen. Het hoofd van de staatsplannendienst deelde mee dat het totale investeringsprogramma voor de landbouw in 1973 een bedrag van 25,4 miljard roebel bedraagt, hetgeen zou betekenen dat deze toewijzingen het peil van die voor de totale Sowjet-industrie van het jaar 1969 evenaren. Dat de achtergebleven landbouw in de SU de balans van de gehele economie verstoort, komt alleen al in deze besteding van gelden tot uitdrukking.

Staats- en Kolchosinvesteringen de in landbouw
(miljard roebel)

<u>1965</u>	<u>1969</u>	<u>1970</u>	<u>1971</u>	<u>1972</u>	<u>1973</u> (plan)
11,5	15,6	17,3	19,4	23,7	25,4

De stijging van de totale landbouwinvesteringen in de periode 1971-1973 betekent een opslokking door deze sector welke nauwelijks met een hernieuwde rigoureuze voorrang voor de zware industrie in overeenstemming gebracht kan worden. Een agressief landbouwbeleid en de bij het uittrekken van een speciaal bedrag van 6,5 miljard gulden grote graanaankopen hebben ergens hun weerslag.

7. Dat opnieuw absolute voorrang voor de zware industrie worden beleden wordt voorts nog onwaarschijnlijker, wanneer men het ongewone peil van de open defensie-uitgaven beziet, dat voor het vierde achtereenvolgende jaar gehandhaafd blijft op 17,9 miljard roebel (1 miljard dollar). Dit zwaar politiek belaste, derhalve symbolische cijfer, wil voornamelijk als een intentieverklaring jegens het West worden geduid. Wanneer evenwel een welbewuste heroriëntatie op "me eating" zou hebben plaatsgevonden, zou men ook het open defensiebudget een stijgende curve hebben kunnen laten aannemen onder verwijzing naar verhoogde defensiegelden in de VS of in NATO-verband. Het gepubliceerde Sowjet-defensiebudget daalt voor de eerste maal onder de 10% (9

van de totale

van de totale Sowjet-uitgaven, hetgeen min of meer strookt met de schatting van het International Institute of Strategic Studies, dat de totale Sowjet-defensie-uitgaven in de laatste tijd op ongeveer 11% van het BNP bepaalt. Wat in alle geval onomstotelijk is vast komen te staan is dat het budget voor de wetenschappen, dat uiteraard veel gis- en rekenwerk vereist om na te gaan in hoeverre er militair en militair-technologische doeleinden mee worden gediend, snel groeide is. Sinds in het partijprogramma van 1961 aan de wetenschap het predikaat van directe productiefactor is verleend, zijn de klaroensstoten tot de wetenschapsbeoefenaars (thans "meer dan één miljoen") niet meer van de lucht geweest. Het belang van de wetenschap is vooreerst economisch bepaald. Op het XVIIe Komsomol-congres (mei 1970) verklaarde Breznjew: "Praktisch elk groter probleem van onze maatschappelijke ontwikkeling hangt tegenwoordig samen met de wetenschappelijke technische vooruitgang. Men kan zeggen dat wij in de jaren van de Nieuwe Economische Politiek (1921-1927) en van de eerste vijfjarenplannen de lagere school van de socialistische economie hebben doorlopen. Thans liggen de opgaven van de hogere school der socialistische economie voor ons (....). Maar om hierin succesvol te kunnen wezen, om niet op het tempo van de wetenschappelijk-technische vooruitgang achter te raken, is kennisvergaring het belangrijkste (....). In een tijd waarin zich de wetenschappelijk-technische revolutie voltrekt ligt het onderpand voor successen in het samengaan van wetenschap, techniek en productie".

Uitgaven voor de wetenschappen
(miljard roebels)

<u>1969</u>	<u>1970</u>	<u>1971</u>	<u>1972</u>	<u>1973</u> (plan)
10,0	12,0	13,2	14,4	15,5

De drastische opvijzeling van de begroting voor de wetenschap, een toename van 50% in de haar toegewezen middelen in slechts vier jaar tijds, illustreert nog eens het belang dat in het Politburo wordt gehecht aan de ontwikkeling van de wetenschap in het kader van de gehele economie en van de overbrugging van de technologische kloof met het Westen. Versnelde doorvoering van de wetenschappelijk-technologi

revolutie is maatgev

revolutie is maatgevend voor de economisch-technologische wedloop tussen Oost en West. Dat deze wedloop aan Sowjet-zijde in de praktijk zoveel mogelijk gegoten wil worden in de vorm van economische samenwerking met het Westen (waar Chroesjtsjow nog de retoriek van overvleugeling bezigde!) wijst op de gevoelige achterstand die er op dit terrein nog heerst. De EVC is dan ook niet in de laatste plaats als een economisch project bedoeld.

8. Het uitgaventotaal van de Russische begroting in 1973 zal met 3,6% moeten toenemen. De begroting van 1973 geeft een uitgaventotaal van 181,7 miljard roebel (703 miljard gulden) tegenover een inkomstentotaal van 181,8 miljard roebel.

Uitgaven totaal 1969-1973.

(miljard roebel)

	<u>1969</u>	<u>1970</u>	<u>1971</u>	<u>1972</u> (plan)	<u>1973</u> (
Economie	138,5	154,6	165,1	173,6	181,6
Sociaal-Cult.Sector (incl.wetenschappen)	51,9	56,0	58,5 (plan)	62,9	67,5
Defensie	17,7	17,9	17,9	17,9	17,9
Administratie	1,7	1,7	1,7	1,7	1,8

9. Of de streefcijfers van het vijfjarenplan, dat volgens Breznev met 1973 een "beslissend jaar" ingaat, zullen worden gerealiseerd zal volgens Kosygin door de arbeidsproductiviteit worden bepaald. De Izvestia van 29 januari j.l. meldde dat de arbeidsproductiviteit in 1972 (in de industrie) met 5,2% was toegenomen, 6,1% was echter het beoogde plancijfer. Breznev's historische klaagzang in december 1969 op de bijeenkomst van het CC over de economische situatie van het land behelsde een oproep tot algehele verhoging van de arbeidsproductiviteit, kwaliteitsverbetering, verhoging van de efficiency, invoering van nieuwe procedés. De herstructureringsfase, d.w.z. de algehele verschuiving van gewichten i.v.m. de overschakeling van kwantitatieve groei naar kwalitatieve groei, van een extensieve naar een intensieve economie vereist ingrijpende hervormingen. Een contradictoair element sluipt binnen, omdat de hervormingsgezindheid weer om politieke redenen staat

aan banden moet

aan banden moet worden gelegd. Kosygin spreekt dan ook niet zozeer over hervormingen alswel eerst en vooral over betere benutting van de aanwezige middelen en grotere zuinigheid. Het zwakke punt van de Sowjet-economie blijft de trage afwerking van de projecten waarvoor kapitaalsinvesteringen zijn toegestaan. In de pers wordt veelvuldig op economische fouten gewezen, zoals gebrek aan discipline en "socialistische wedijver", verkwisting en verduistering door economische functionarissen en managers. Dit alles vormt tevens een voorbereiding op de aanstaande vernieuwing van de partijlidmaatschapskaarten. Het doel hiervan is de invloed van de partij op de economie te versterken de discipline te verhogen. Daarnaast heeft het CC een reeks maatregelen uitgevaardigd, bedoeld om moderne technologie (o.a. versnelde installatie van computersystemen) toegepast te krijgen. Op de vraag naar beter opgeleide specialisten, die de "technische revolutie" en de "computerisering van de Sowjet-economie" stellen, wordt door de partij aldus een tweeledig antwoord gegeven waarvan de bestanddelen, zo zij elkaar al niet uitsluiten, elkaar afstoten. Zodra men maar even op een punt gearriveerd is waarop men de economie enigermate haar eigen economische gang moet laten gaan, wordt ook het partijbureaucratische standpunt aangescherpt. Dat dit veelal een preventieve werking heeft tegen hetgeen men zelf wil bewerkstelligen, leert de praktijk. Niet voor niets heeft de atoomfysicus A. Sacharow bij de problematiek rond de toepassing van wetenschappelijke gegevens op de economische praktijk het begrip democratisering centraal gesteld. Het aandragen van deze "missing link" vraagt echter meteen om doorverwijzing naar de psychiater.

-o-o-o-